

Posudek bakalářské práce Heleny Özörencikové Proč se turecké děti v České republice učí turecky? Vliv jazykových ideologií na management osvojování jazyka v tureckých rodinách v ČR
LING FFUK, 2013

Helena Özörencik se ve své práci zabývala otázkou managementu osvojování mateřského jazyka v rodinách, které žijí mimo stát, který dětem poskytuje primární vzdělání v daném jazyce, a přitom které přisuzují znalosti mateřštiny určitou hodnotu. Jedná se konkrétně o turecké rodiny v České republice, které se na základě dlouhodobé turecké migrace do zahraničí a následného diskurzu potýkají s negativními stereotypy o Turcích (zejména o Turcích v Německu), kteří si neosvojují turečtinu v souladu s očekáváním turecké společnosti.

Autorka provedla terénní výzkum, při kterém prokázala mimořádnou iniciativu a navíc trvalou a rozumně se vyvíjející sebereflexi, např. u etických otázek při zacházení s účastnicemi výzkumu. Využila také své pokročilé znalosti turečtiny a turecké kultury k provedení projektu, který relevantním způsobem pokrývá oba její studijní obory a navíc je zcela originální.

Metodologicky se autorka opírala o polostrukturované rozhovory s tureckými matkami v prostředí jejich domovů. Při těchto návštěvách dále provedla kvalitativní experiment s dětmi těchto matek. Ukázala jim obrázky a žádala je turecky, aby obrázky popsaly, a to za účelem vyvolávání tureckých výpovědí. Sledovala případné managementové procesy ze strany matek (opravy nebo jejich iniciace nebo hodnocení projevu dítěte). Hlavní výsledky jsou tyto: potvrzuje se autorčin předpoklad, že rodiče vnímají a dokonce sdílejí ideologii mateřského jazyka, ale zároveň je vyvrácen předpoklad, že by se tyto ideologické představy přímo promítaly do jednoduchého managementu při rodinné komunikaci. Jinými slovy, matky v nahraných interakcích nemanžovaly jazykové jevy ve výpovědích dětí. Autorka dospěla k závěru, že rodiny neprožívají potřebu samy provést konkrétní management jazyka, nýbrž spoléhají na standardní mechanismy jazykové socializace. Zajímavé zjištění ale je, že rodiny *sociokulturní* management provádějí, např. tím, že omezují nebo přímo zakazují návštěvy dětí v domovech svých českých spolužáků z důvodu volnější výchovy ze strany jejich rodičů.

Hlavní přínosy práce jsou následující:

1) Obecný teoretický přínos – práce velice pěkně ukazuje vazby mezi jazykovým, komunikačním a sociokulturním/socioekonomickým managementem. Dále originálním způsobem integruje koncepci jazykové ideologie do úvah o procesech organizovaného managementu a tak přispívá k popisu rodiny jako domény managementu.

2) Konkrétní teoretický přínos – práce pojednává o situacích, ve kterých výzkumnice očekávala, že ke konkrétnímu typu jazykového managementu může dojít, ale nedošlo k němu. Jinými slovy – ukázalo se, že rodiče nevnímali jako agenty managementu sebe, ale instituce (např. školu). V závěru autorka konstatuje, že toto zjištění ukazuje na komplexní povahu souvislosti mezi jednoduchým a organizovaným managementem, na který je potřeba se zaměřit podrobněji. Otázkou k obhajobě je, zda, resp. jak může autorka vysvětlit hodnotu situací „ne-managementu“ (nemanžování) pro rozvoj TJM.

3) Etnografický přínos – práce poskytuje detailní informace o etnojazykové komunitě v České republice, která dosud nebyla předmětem podrobnějšího zkoumání. Navíc nabízí předběžný sociolingvistický popis komunity, která vyznává (ať duchovně nebo kulturně) islám, což představuje v evropském prostředí velice aktuální téma a spojuje poznatky z ČR s poznatky např. z Německa, Holandska a dalších zemí, ve kterých turecké komunity žijí.

4) Metodologický přínos – autorka provedla kvalitativní experiment, který může být vhodný pro další sociolingvistické výzkumy. Otázka k obhajobě v této oblasti zní: jaké výhody či nevýhody vidí autorka ve zvolené metodě?

K formální stránce - práce je koherentně strukturovaná a velice dobře se čte. Obsahuje přílohu, ve které lze pozorovat rozsáhlou škálu nasbíraných dat. Je třeba obzvlášť ocenit autorčinu práci s tureckojazyčnými nahrávkami a promyšlenou reflexi způsobu transkripce a následné prezentace dat tak, aby byly přístupné i čtenářům, kteří turečtinu neovládají.

Na závěr: posuzovanou bakalářskou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení „výborně“.

18.6.2013

Mgr. Tamah Sherman, Ph.D.